

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XXI. Vtrum Angeli loquantur inter se sola voluntate reuelandi proprios
conceptus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

QVÆSTIO XXI.

*Utrum Angeli loquantur inter se
sola voluntate reuelandi pro-
prios conceptus?*

IDEN Tvr nec loqui inter se, nec sola ea voluntate loqui posse. Quia locutio interponitur propter obstaculum, quod impedit manifestationem conceptuum, nisi superaddatur ipsa locutio. In Angelis autem nullum est eiusmodi obstaculum, sicut est in nobis ratione corporis. Angelis enim conuenit naturaliter, quod dicit Gregorius ibi. 18. moral. cap. 3. de statu supernaturali hominum beatorum, nempe quod in statu resurrectionis uniuscuiusque mentem, ab alterius oculis, membrorum corpulentia non abscondit. Multo igitur minus abscondit aliquid in Angelis, qui sunt incorporei, id est quæ secundum se totos peruij mutuis aspectibus. Ergo Angeli non loquuntur locutione mutua, sed per se ipsos inuicem patent.

2. Nullus Angelus inferior loqui potest cum Angelo superiore, aut cum Deo. Quia quicumque loquitur alteri, illi manifestat aliquid, docetque de re aliqua. Angelus autem inferior non potest manifestare aliquid superiori, eumvè docere. Quia inferior superiorem illuminare non potest, sed solum è conuerso, vt docent Dionysius, & alij communiter. Illuminat autem, quicumque manifestat, & docet aliquid. Multo vero magis id repugnat respectu Dei. Videtur vero locutionem ex sua natura esse mutuam inter audientem, & loquentem, nec nisi mutuam esse posse naturaliter, & per se. Ergo nec Angeli superiores possunt loqui cum inferioribus, neque Deus cum vtrilibet.

3. Nullum est obiectum, ad quod terminari possit voluntas loquendi, si nullum ex illa resultat signum naturale, aut ad placitum. Repugnat igitur, vt Angeli loquantur inter se sola voluntate reuelandi mutuò suos conceptus, quin præterea interponatur signum aliquod externum conceptus interni.

4. Non posset Angelus mentiri ex natura rei, si loqueretur sola voluntate manifestandi suos conceptus. Quia Angelus audiens, eo ipso audiret per immediatam inspectionem eius voluntatis, & conceptuum. Cui inspectioni patet non posse subesse falsum. Sequela autem est contra omnes, nec ratio permittit, vt qui potest committere peccata lethalia, mendacium dicere non possit.

5. Angelus loquens potest locutione excitare eum, quem alloquitur, vt attendat, & audiat. Solo autem consensu reuelandi, qui manet apud loquentem, nihilque ad alterum transmittit, non potest hic excitari, aut cogi, vt attendat. Ergo locutio Angelica non peragitur eo solo consensu.

6. Si quidem vnusquisque Angelus habet ab instanti suæ creationis, vt superius dictum est quæst. 12. species impressas omnium, de quibus ceteri possunt cum ipso colloqui, & nihilominus non potest ea cognoscere independentè à consensu loquentis nec Deus poterit etiam de potentia absoluta eadem illa reuelare, cui voluerit, independentè ab eodem consensu. Quia Deus, vt reuelat, nihil aliud facere potest, quam infundere species eorum, quæ vult reuelare. Sequela autem est contra principia fidei.

7. Ex quo quis habet virtutem actiuam sufficientem, & omnia comprincipia requisita ad aliquem ef-

fectum, ab ipsius, & non alicuius alterius voluntate dependet, vt illum exequatur, vel non exequatur. Habet autem vnusquisque Angelus apud se virtutem, & comprincipia requisita ad cognoscendos quosvis aliorum conceptus. Ergo vt eos cognoscat actu, à sola sua, & non etiam alterius voluntate dependet.

8. Fingere conditiones sine quibus non, ad actionem causæ continentis in se adequatè effectum, nihil immutantes eandem causam, aut subiectum, seu terminum actionis, res est minime philosophica, & effugium intellectus succumbentis difficultati, & ad res quolibet absurdissimas æquè accommodabile. Talis autem conditio est consensus, seu voluntas reuelandi, vt conceptus Angeli sic volentis percipiantur ab alio.

9. Deus non potest manifestare aliquem suum conceptum, aut actum voluntatis vel Angelo, vel homini, quin ponat in ipso aliquid eidem inhærens intrinsecè, & coadiuuans ad percipiendum talem seu conceptum, seu voluntatem. Ergo multo minus potest Angelus id ipsum præstare sola sua voluntate, quin inducat in alium aliquid intrinsecè illi inhærens, & cooperans ad percipiendum.

Art. 1. R. Certum est ex sacris litteris conuenire Angelis locutionem. Supponitur id clarè in illis verbis Apostoli 1. ad Corinth. 13. *Si linguis hominum loquar, & Angelorum.* Supponitur inquam, ex communi sanctorum PP. aliorumque interpretum consensu circa eum locum. Nempe ea exaggeratio Apostoli fuisset inanis, & laborasset falsa suppositione, si Angelis non conueniret aliquis locutionis modus, isque excellentior, quam sit humanus. Idem exprimitur in epistola Indæ Apost. ver. 9. dum dicitur. *Cum Michael Archangelus cum Diabolo disputans, altercaretur de Moyse corpore.* Inducuntur præterea Angeli inter se loquentes Zachariæ cap. 2. & 3. Apocal. cap. 7. & 9. atque alibi sæpè. Certum itaque est, Angelos loqui inter se, & cum Deo, atque cum hominibus. Verum locutio cum Deo est purè affectiua per desideria obtinendi aliquid ex ipso, cum Deo manifesta sint omnia independentè à locutione, qualis datur respectu creaturarum, id est, quæ sit manifestatiua alicuius antecedenter occulti, seu præexistentis iam, & non præcogniti. Locutio verò cum hominibus peragitur ab Angelis, tum per voces articulas in aère, aliaque signa sensibilia, tum per internas seu inspirationes bonorum Angelorum, seu instigationes malorum, vt infra exponetur ex professo. Difficultas igitur solum superest de modo, quo Angeli loquuntur inter se.

Art. 2. Tot ferè sunt Theologorum hac de re sententiæ, quot capita. Nota sunt, multorumque scriptis peruiulgata, signa ad placitum; signa naturalia instituta, aut effecta à Deo, simul infundente eorum peritiam, & multiplicante singula idiomata pro singulis binariis Angelorum, item idiomata orta ex mutua Angelorum conuentione, alia omnium communi, alia, atque alia speciali paucorum; Collisio aëris, & soni inde articulati, varia commotio aëris, aut alterius corporis absque sono; multiplex dispositio ipsius vibrationis Angelicæ per diuersas figuras, aut quasi figuras, & inde locutio ad modum artis saltatoriæ, & chorearum; specialis quædam qualitas spiritalis, à loquente vel in se solo, vel in solo audiente, vel in vtroque producta, idque per disparès intentionis gradus aliorum, atque aliorum obiectorum expressiuos, quædam veluti Ægyptiaca Hieroglyphica, ad modum picturæ spiritalis exprimentia naturaliter iam hos, iam illos mentis conceptus cum eorum obiectis; species impressæ à loquente inaudientem transmissæ, vel eidem infusæ à Deo dependentè à consensu reuelandi secretum elici-

to à loquente; cognitio obiecti, de quo est locutio, producta à loquente in audiente; & centum alia, aut hæc eadem centenis aliis modis explicata. Quibus enimvero, ne quidem explicatius referendis immorari libet. Sed nec expedit, quando ex doctrina præmissa superius quaest. 14. ab art. 5. facilius, & legitimus locutionis angelicæ modus sponte nobis descendit qui omnes alios vniuersim modos exponendi vno impetu dirigit.

Art. 3. Dicendum itaque est cum D. Thoma quaest. 107. artic. 1. & 5. Valentia, Lessio, & aliis non paucis, Angelos loqui sola voluntate reuelandi vni, vel pluribus aliis Angelis internos suos conceptus, & eorum obiecta, quatenus subsunt eisdem, aut liberæ alicui determinationi suæ. Probatur, quia ratio, propter quam necesse est signis nos, inter nos inuicem vti, distinctis ab interno reuelandi consensu, seu desiderio, est impotentia, tum sensuum ad percipiendum actus internos spirituales; tum intellectus nostri ad percipiendum aliquid independentem à sensibus. Hæc autem ratio nullum habet locum in Angelis, utpote æquè capacibus ex se ad cognoscendos immediatè actus qualescumque internos alienos, atque proprios, cum illos fecerit aliis communes consensu reuelandi, (hic est quædam quasi donatio spontanea) qui eisdem elicit. Nempe actus interni proprii, atque alieni non differunt entitativa perfectione, sed proprietate soli dominij. Illa enim est vtriusque vniiformiter communis, & eodem modo vtriusque ite habens. Hæc vero sola est peculiaris, ad alium, atque alium Angelum seorsim pertinens ratione peculiaris circa actus suos dominij. Cum igitur istud discrimen sublatum fuerit per consensum Domini volentis suos actus esse communes sibi, & aliis quoad fructum, & vsum cognitionis eorum, nulla supererit ratio, nullaque impediet difficultas, quominus eo ipso cognoscantur ab Alio Angelo, sicut cognoscuntur ab eliciente.

Art. 4. Nec obstat, ipsum etiam consensum reuelandi esse actum liberum non minus, quam eum, qui erat prius suapte natura occultus. Quia consensus iste reuelandi per seipsum est quasi donatio, & communicatio sui quoad cognitionem, respectu alterius. Quod aliis actibus nequaquam conuenit. Nec rursus obstat, alias etiam proprietates, & accidentia, siue donata à Deo, siue acquisita per actiuitatem propriam ab vnoquoque Angelo, esse propria eius, cui vniuntur; & nihilominus esse cognoscibilia ab aliis independentem à consensu domini. Quia quæ non habentur propria libertate, descendunt à libertate Dei prospicientis bono communi, volentisque perficere omnes indiscriminatim cognitione rerum à se productarum, ut repræsentent auctorem suum, eumque ita glorificent. At actus liberi creati proueniunt à libertate etiam propria elicientis, simulque recipientis, indigua bonorum suorum, tum secundum se, tum etiam ut cognitorum priuati à se, ideoque potente sibi consulere, impedita aliorum communicatione, & notitia circa illa, aut nonnullis permessa, & negata alijs, aut pluribus vtriusque, aut paucioribus, aut vni soli prout libuerit.

Art. 5. Confirmatur superior ratio ex notissimo principio. Quandocumque aliquis effectus ita existit existente aliquo alio, ut eodem non existente, non existat; idque semper accidit vniiformiter; talis effectus dependet ab hoc alio, vel tanquam à causa, vel tanquam à conditione, sine qua non. At cognitio vnius Angeli circa cogitationes, & actus quouis internos alterius, & circa obiecta eorum, quatenus substantia eisdem, ita existit existente voluntate reuelandi elicita ab Angelo Auctore talium actuum, ut non existat eadem non existente; idque ita semper

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

accidit vniiformiter. Ergo voluntas eiusmodi reuelandi est causa, vel conditio, sine qua non respectu eius cognitionis. Maior est basis totius philosophiæ. De minori constituit auctoritate, & ratione in dicta quaest. 14. Et neutra negatur ab vllò aduersariorum. Posito autem consequenti, siquidem consequentia est euident, pergo vterius. At consensus Angeli reuelantis non est causa cognitionis elicite ab alio Angelo, neque immediata, quia nihil operatur immediate vbi non est, ut omitam dicere de improprietate; neque mediata, quia constat ex quaest. 12. nullam ex eo consensu suboriri speciem impressam, qua inueter alius Angelus, sed à Deo infusam illam esse pro primo creationis instanti. Est ergo conditio, sine qua non.

Art. 6. Confirmatur rursus. Quia causa habens in se virtutem adæquatè productiuam alicuius effectus, si nihilominus dependeat ab aliquo extrinseco quoad productionem illius, necesse est ut ab illo dependeat solum, tanquam à conditione, sine qua non; vel quod idem est, tanquam à dispositione subiecti, seu termini, quem respicit talis effectus. Sic autem accidit in præsentī. Quia virtus intellectiua Angeli est æquè proportionata ex se, & capax ad intuendum obiecta quælibet naturalia, eodemque proinde iure sibi debentur illorum omnium species impressæ, & quæ æquè debebantur, sunt à Deo simul, eodemque modo infusæ, ut in eadem quaestione conclusum est. Aliunde verò, quoad cognitionem cogitationum alienarum dependet vnusquisque Angelus ab alterius consensu. Ergo hic consensus est conditio, sine qua non, vltra quam nihil amplius desiderari potest ad eam cognitionem.

Art. 7. Confirmatur denique, & simul specialiter refelluntur reliquæ omnes sententiæ. Quia voluntas Angeli loquentis, quæ vult alteri reuelare suas cogitationes, & actus liberos, aut obiecta alia, quatenus substant eisdem, est conditio sine qua non, iuxta sententiam aduersariorum ad existentiam, seu signorum naturalium, aut moralium, seu principiorum cognitionis auditivæ, seu productionis eiuldem in alio cognitionis, & eorum denique omnium, quæ ipsi quomodocumque interponunt. Fatentur enim existente ea voluntate reuelandi, id protinus existere, ad quod quisque recurrit, idemque existere non posse, illa nondum existente. Et insuper addunt eam voluntatem non esse principium effectiuum eiuldem rei intermedie, aut cognitionis auditivæ. Quæ plane est adæquata descriptio conditionis sine qua non, siue dicatur applicatio, siue quouis alio modo. Ergo nostra sententia hoc solum differt à sententia aduersariorum, quod paucioribus rem præstat eandem, atque eiulmodi conditionem apponit immediatè respectu intellectus audientis, iam ex se antecedenter sufficientis ad effectum, qui desideratur, quod ad virtutem adæquatè contentiuam effectus attinet, solumque impediti, quominus prodiret in actum, renitentia veri domini reseruantis sibi iure suo secretum, cuius aliena per cognitionem possessio, absque eius consensu, noceret perfecto ipsius dominio priuato, & commodis, quæ ex potestate reseruandi sibi resultant. Patet itaque, mutuam Angelorum locutionem peragi posse sola voluntate reuelandi mutuo suos conceptus, neque aliquid necessarium præterea esse, ut illos manifestent.

Art. 8. Inquam, necessarium esse. Quia animus huius vsque fuit exponere locutionem Angelicam, correspondentem nostræ locutioni verbali; hoc est, maxime Angelis connaturalem, facillimam, & breuissimam, simulque clarissimam omnium. Cæterum non nego, nec negabile vllatenus apparet, posse inuicem eos loqui, cum libuerit, signis etiam, & actionibus ex-

V 2

ternis

ternis multipliciter variis, dñcentibus naturaliter, aut ex placito, eoque sine omnium, siue paucorum inter se, ad cognitionem obiectorum, quæ unicuique libuerit aliis significare. Quid enim vetat Angelis eiusmodi rerum, si libuerit, interpositionem, & vltim, tamen si minimè necessarium per se? Quando & nobis licet, cum libet, non vti verbis, sed nutibus, vel aliis, seu actionibus, seu signis inducentibus in horum, vel illorum obiectorum cognitionem, vel ex natura rei, vel ex arbitraria institutione. Itaque in sententiis infinuatis supra art. 2. solum displicet, quod earum auctores ducti similitudine nostri, nituntur suadere, illa signa externa, vel naturalia, vel ad placitum esse Angelis necessaria per se. Nec enim nego illa eadem omnia esse possibile, exceptis tamen noua, & libera specierum impressarum productione, quas dictum est quæst. 12. simul omnes infundi à Deo pro primo instanti, quæque necessariò resultant ex obiectis creatis, quæ illas emittere valent; necnon productione cognitionis in audiente orta à loquente, quam puto necessariò debere fieri ab ipso cognoscente, idque esse de conceptu cognitionis vt sic. Præterea circa species, si ea deberent produci à loquente in audiente, non possent Angeli inuicem loqui in qualibet distantia, cum non possint agere in quantumlibet distans. Quod tamen contradicit D. Thomæ quæst. illa 107. art. 4. & conceptui operationis intellectualis obseruato supra quæst. 12. versus finem. His itaque duobus exceptis possunt Angeli vsurpare, cum libuerit, reliquos modos representandi exterius suos conceptus, per voluntatem, qua velint, vt illi innotescant alijs, vel alijs Angelis, non immediatè in se, sed quatenus præcisè transparenere possunt per eiusmodi signa.

Ad 1. In nobis non est vnicum, sed duplex impedimentum manifestationis secretorum cordis. Alterum est voluntas retinendi sibi soli notitiam illorum. Alterum est moles corporis, ratione cuius, vt dicit Gregorius lib. 2. moral. cap. 5. *alienis oculis intra secretum mentis, quasi post parietem stamus*. Istud secundum impedimentum deest in Angelis. At non deest primum impedimentum, cum non desit ipsis ius domini priuatiui suorum actuum, quod & nobis inest. Hinc fit, vt homini viuenti in carne mortali non sufficiat se sola voluntas manifestandi suos conceptus, vt sequatur effectus, sed cum manifestare nosmetipsos cupimus, quasi per linguam ianuam egredimur, vt quales sumus intrinsecus, ostendamus. Vt dicit ibidem Gregorius. At Angeli, cum primum volunt se manifestare, manifestantur, suntque inuicem peritij, quantum & quando volunt, solumque volendo. Hoc ipsum accidit hominibus beatis, nec aliud intendit Gregorius in loco illo, quo vtitur obiectio. Idem etiam, & nihil aliud intendunt Basilii in homil. super illud: Attende tibi, August. lib. 2. de Genesi contra Manich. cap. 21. Beda lib. 1. in Iob. c. 7. Theodoretus, & Theophylactus in illud supra indicatum: Si linguis hominum loquar, & Angelorum: dum docent nostras cogitationes, necnon suas inuicem, Angelis esse spontè peruias. Quia videlicet patent vt sunt in se ipsis, cum primum vult, vt pateant, is, cuius sunt, nec præterea requiritur aliquod medium ab ea voluntate distinctum, vt requiritur in nobis inuicem comparatis. Hoc nempe discrimen à nobis intendunt statuere illi Sancti PP. & non etiam docere, secreta cordis patere cuiquam, præterquam Deo, absque consensu eius, cui insunt. Hoc enim, cum vsque adeò clarè contradicat sacris literis, vt apparuit quæst. 14. art. 4. ex communi Sanctorum PP. intelligentia, non potest absque absurditate attribui Sanctis PP. modo commemoratis.

Ad 2. Non omnis locutio dicitur illuminatio sim-

pliciter, & absolutè, sed ea solum quæ manifestat aliquid de prima regula veritatis, quæ est Deus, cuiusque voluntas, & sapientia. Vnde quia soli Angeli superiores manifestant inferioribus, quæ pertinent ad diuinitatem, & non è conuerso; propterea soli Angeli superiores dicuntur absolute illuminare, non verò inferiores, tamen hi etiam possint illis manifestare aliquid eis ignotum, quod dependet à libera eorumdem voluntate. Nempe notitia rerum quarumlibet creaturarum, prout sistit in ipsis, non est illuminatrix propriè, sed est sæpe obliuatiua, ideoque vocatur vespertina, & æquiparatur nocti, præsertim ab Augustino. Loquuntur igitur mutuo, licet non illuminent se mutuo illuminatione propriè tali, Angelus superior, & inferior. Multò verò minus dici potest illuminari Deum locutione creaturæ, cum sit locutio purè affectiua, vt initio prænotatum est. Deus verò illuminat locutione sua, quidquid dicat. Quia manifestat suam voluntatem, quæ est regula directrix nostræ, tanquam lux vera.

Ad 3. Obiectum voluntatis loquendi in Angelis est cognitio alterius Angeli circa obiecta, quæ intendit, qui loquitur, vt ipsi innotescant. Quod profecto obiectum licet non vnicum, est tamen precipuum in nostra etiam voluntate loquendi.

Ad 4. Habent quidem Angeli modum loquendi, cumque maximè connaturalem sibi, quo se inuicem reddant certissimos, & omnique libenter ambiguitate, & sollicitudine, circa cuiusque cogitationes, intentiones, molitionesque omnes, vt patet ex superiori nostræ sententiæ expositione, eoque sunt, inter alia, feliciores nobis, qui tamen si maximè velimus, non possumus parem inuicem certitudinem inducere circa secreta cordis. Quæ plane est pars infelicitatis non exigua, eamque Angelis longè licet felicioribus ascribant auctores omnium aliarum opinionum. Quod non videtur fieri absque iniuria nobilissimæ substantiæ. Caterum si velint esse nequam, non deest ipsis modus, quantum est ex natura ipsorum secundum se præcisè, quo se inuicem anxios reddant infidis, ac fallacibus signis externis. Possunt enim nolle patefacere alijs suos conceptus immediatè vt sunt in seipsis, sed solum quatenus apparent in signis externis, qualia exhibere libuerit, vt dictum est supra art. 8. eaque possunt esse fallacia, vt per se patet.

Ad 5. Credibile est, Angelos cum sint perspicacis, comisque naturæ, semper attendere, ac inspicere se inuicem quantum sat est, vt cuiusque loquenti præsto ad sint, cumque auscultent attentè. Quod si nihilominus contingat aliquem Angelum ita ad alia diueri, vt non attendat ad eum, qui sibi loquitur, non deerit loquenti modus excitandi sufficiens per aliquem exteriorem effectum, vel inductum de nouo, vel in ipso Angelo, quem alloquitur, vel in re aliqua, cui specialiter incumbit idem Angelus, ita vt, si is nolit, vt absolute potest negare audientiam, necessariò audiat, ac percipiat, quod sibi dicitur.

Ad 6. Sicut oculus corporeus potest videre colores simul cum luce, eisdemque solos videre non potest; ita Angeli per species sibi connaturales possunt videre alienas cogitationes simul cum aliena voluntate eas manifestandi, easdem verò solas videre non possunt. At per species supernaturales à Deo inditas supra exigentiam naturæ Angelicæ videri poterunt eadem cogitationes etiam solæ, & independentes à consensu cogitantis per illas. Quia Deus, cum sit Dominus rerum omnium magis etiam, quam vnusquisque suarum, potest de omnibus disponere, vt vult tam in ordine intellectuali, quam naturali, seu phyfico. Dicit deinde posset hac eadem ratione, voluntatem Dei, vt conceptus alienius manifestetur alicui alijs, æqualere perfectè voluntati ipsius

con

conciipientis, ac proinde tantumdem valere, vt idem conceptus manifestetur de facto ex vi solius speciei impressæ connaturalis, atque valet consensus ipsius concipientis, seu volentis liberè aliquid.

Ad 7. Sufficientia ad cognoscendum aliquid simul cum aliquo alio non est eo ipso sufficientia ad cognoscendum vtrumlibet eorum porrim, vt nuper dicebatur. Species autem, quas habet apud se connaturaliter vnusquisque Angelus relatæ ad cogitationes aliorum, sufficiunt solum ad cognoscendas illas simul cum eorundem consensu, & voluntate, vt cognoscantur, & non aliter. Mirum igitur non est, si Angelus habens ab initio suæ creationis species sufficientes ad cognoscendos actus internos aliorum, cognoscere nihilominus non possit absque eorum consensu. Quia nimirum sunt species solum sufficientes ad cognoscendum vtrumque obiectum simul, & non seorsim. Ex quibus apparet obiectionem laborare falsa suppositione.

Ad 8. Satis superque ostensum est, tum in hac quæstione, tum etiam quæst. 14. art. 5. non pro libito, sed cum vrgenti, ac manifesto fundamento dici à nobis, consensum vnus cuiusque de manifestandis suis conceptibus, esse conditionem necessariam, vt ij ab aliis certo cognoscantur, neque hinc patere aditum, vt confingantur pro libito conditiones, sine quibus non. Deinde, licet eiusmodi consensus, sit formaliter loquendo, conditio sine qua non, vt percipiantur ab aliis alij actus interni proprii ipsius consentientis; absolute tamen idem consensus non est pura conditio sine qua non, sed est obiectum parziale indiuisim necessariò cognoscendum simul cum aliis actibus internis, sicut lux videtur necessariò indiuisim simul cum coloribus per oculos corporeos. Quapropter opportunius fortasse fuerit, eiusmodi consensum dicere potius obiectum parziale necessarium, quam conditionem sine qua non. Sed hoc pertinet ad modum loquendi, qui non tanti est.

Ad 9. Voluntas Dei vt est in se immediatè, non potest naturaliter innotescere vlli intellectui creato, sed est necessarium lumen supernaturale. At voluntates creatæ sunt inuicem manifestabiles naturaliter. Quapropter Angelus ab initio creationis accipit necessariò ex natura rei species impressas sufficientes ad cognoscendas voluntates aliorum, si ipsi consentiant, non verò ad cognoscendam voluntatem Dei purè internam, sed indiget pro eius cognitione specie supernaturali. Caterum ad vtrumlibet voluntatem cognoscendam requiritur species intrinsecè afficiens cognoscentem, vel indita naturaliter ab initio, vel supernaturaliter tunc, vel postea superaddita. Neque quoad hoc punctum, est aliquid discrimen.

QVÆSTIO XXII.

Vtrum Angeli fuerint creati in gratia?

IDENTVR non fuisse creati in gratia, neque vnquam eam illis donatam esse 1. Quia Angelus viribus naturæ potest diligere Deum suprâ se, & suprâ omnia alia creatâ, vt dictum est quæstione 20. Habenti autem dilectionem Dei super omnia, quæ est vinculum perfectionis, ex quo illam habet, ad nihil potest indigere auxilio gratiæ Dei. Ergo Angelis nunquam ea est necessaria. Deus autem nunquam dat superflua.

2. Auxilium gratiæ Dei est necessarium solum ad R. P. Esparza Cris. Theol. Tom. I.

superandas difficultates operandi benè; Angelus autem in nullo opere bono perficiendo vllam patitur difficultatem, idque illi conuenit ex sua natura. Quia tota difficultas benè operandi prouenit in nobis ex coniunctione animæ cum corpore, quod eam grauat. At Angelus est expers corporis. Ergo, & difficultatis. Confirmatur, quia Augustinus frequenter docet, gratiam Dei esse nobis necessariam præcisè ratione concupiscentiæ, quæ regnat in carne peccati, inestque nobis in pœnam peccati. Cum ergo Angelis non inest concupiscentia, & multo minus rebellio eius, non patitur vllam gratiæ necessitatem.

3. Angeli non fuerunt creati in gratia habituali. Ergo neque in gratia actuali. Patet consequentia. Quia gratia habitualis est prima radix reliquorum donorum supernaturalium gratiæ, ac proinde cui, & quando ipsa deest, desunt etiam necessariò cetera omnia. Probatur antecedens, quia gratia habitualis non potest cuiquam infundi ex natura rei absque præuia dispositione libera, & morali ex parte ipsius suscipientis, vt dictum est quæst. 10. de iustific. & quæstione 8. de virt. Theol. atque alibi non semel. Angeli autem non potuerunt disponi ad susceptionem gratiæ pro primo instanti dispositione libera, & morali. Primò quia operatio primi instantis tribuitur creati, & non creaturæ, quatenus qui dat formam, dat consequentia ad formam. Qua de causa D. Thomas, & alij quamplures negant Angelum potuisse peccare in primo instanti. Quia eo ipso Deus esset auctor peccati, atque peccatum tribueretur ipsi soli. Est autem de conceptu dispositionis liberæ, ac moralis, vt tribuatur specialiter subiecto, quod disponitur. Deinde dispositio præcedit formam, ad quam disponit. Impossibile igitur est, vt gratia conferretur Angelis dependenter ab eorum libera dispositione, & nihilominus conferretur pro primo instanti, de cuius vt primi conceptu est, vt nihil fuerit prius.

4. Ita comparatur gratia ad naturam, sicut gloria ad gratiam. At gloria non est data Angelis in primo instanti, in quo eisdem data est gratia, vt infra dicitur. Ergo neque gratia data est eisdem pro primo instanti existentie naturæ ipsorum. Confirmatur primo, quia ordo naturalis rerum vniuersaliter hic est, vt ab imperfectis procedatur ad perfectiora, vtque illa dentur prius, hæc posterius superaddantur, sicut apparet in generatione, & totali perfectione rerum sensibilium. Confirmatur rursus ex Augustino lib. 2. super Genes. ad litt. Vbi docet naturam Angelicam primò fuisse informiter creatam, & Cælum dictam; postmodum verò formatam esse, & lucem appellatam. Quod non potest intelligi absque successione reali inter creationem Angeli, & infusionem gratiæ.

Art. 1. Respondetur. Certum est, Angelos eleuatos à Deo fuisse in ordinem supernaturalem, tum ob alia inferius indicanda, tum maxime quia constat, Angelos bonos frui visione Dei immediatâ, & malos eadem carere in pœnam peccati, vt infra dicitur. Visio autem immediatâ Dei est supernaturalis quoad substantiam, atque indebita, ac gratiosa absolute respectu omnis naturæ creatæ, & creabilis, vt pluribus ostensum est quæstione 10. de Deo. Rursus quia cui conceditur finis, seu fit potestas illum consequendi, necesse est, vt conferantur media eidem fini proportionata; facta verò est Angelis potestas obtinendi visionem Dei immediatam; atque Deus immediatè visus, est finis vltimus potentis ipsum videre: sequitur Angelis collata esse media necessaria ad eum finem. In mediis porrò ad hunc finem necessariis includuntur dona supernaturalia. Quia nihil supernaturale solis viribus naturalibus obtineatur potest; quandoquidem supernaturale, & gratiosum